

Waarom zou je volwassen worden?
College-9

Theo Meereboer & Petra Bolhuis
www.maieutiek.nl

Volwassen worden in de huidige tijd

Verlichting = Uittreden uit zelfverschuldigde onmondigheid (Kant)

Neiman hecht veel waarde aan de verlichting, maar wat doen we met de kritiek op die Verlichting?

- Het nihilisme (Nietzsche)
- Het postmodernisme (Lyotard en Foucault)
- De cynische rede (Sloterdijk)

Maieutiek 2019-najaar

Moraal als waarde

- Nietzsche *“Het ging mij om de waarde van de moraal.”* Conclusie; die waarde is vlottend! Iedere groep (kunstenaars, wetenschappers, priesters) geeft zijn eigen waarde aan de moraal en gebruikt de moraal voor eigen doeleinden.
- De Darwinisten en utilitaristen doen alsof onze moraal natuurlijk is, Nietzsche zegt dat onze moraal tegennatuurlijk is.
- Als we dat niet onder ogen komen zien we iedere impuls die in ons opkomt als teken van onze persoonlijke schuld. We begrijpen dan ook niet meer dat we moeite moeten doen voor de instandhouding van onze moraliteit.

Maieutiek 2019-najaar

Volwassen in wereld na het nihilisme

We zijn de Waarheid en de Moraal kwijt, maar daarmee niet verlost van de opgave om zin te zoeken. Die zin kan nu echter niet meer buiten onszelf als een vaste waarde worden gevonden.

Nietzsche stelt voor om zulke keuzes te maken dat we ermee zouden kunnen leven als ze eeuwig terug zouden keren.

Maieutiek 2019-najaar

Volwassenen en Übermensch

“En Zarathoestra sprak tot het volk; ‘Ik leer u de Übermensch. De mens is iets wat overwonnen moet worden. Wat hebt u gedaan om hem te overwinnen? Alle wezens tot nu toe hebben boven zichzelf uit geschapen: en u wilt de eb van die grote vloed zijn en nog liever naar het dier teruggaan dan de mens overwinnen? (...)U hebt de weg afgelegd van worm tot mens, en veel in u is nog worm.” (Nietzsche, 2013, 13)

Maieutiek 2019-najaar

Groots en meeslepend?

“Ik heb de kracht gevonden waar je haar niet zou zoeken, in eenvoudige milde en vriendelijke mensen die niet de minste behoefte hebben om te heersen- en omgekeerd is de behoefte om te heersen in mijn ogen vaak een kenmerk van zwakte gebleken; zij vrezen hun slavenziel en werpen er een koningsmantel om” (Uit Nietzsche Nagelaten fragmenten (3/195):

Maieutiek 2019-najaar

Volwassenen en postmodernisme

Neiman zet zich af tegen de chaos die het postmodernisme teweeg brengt.

- “Het einde van de grote verhalen” schrijft Lyotard in 1979.
- Alles is discontinue; Er is wil tot macht en wil tot waarheid, maar in de uitleving van die wil komen we erachter dat er geen bodem in zit.
- Het Verlichtingsproject ‘de onderste steen boven krijgen’ heeft dus geen zin.

Maieutiek 2019-najaar

Zorg voor het zelf

- Autonomie is jezelf de wet stellen.
- Zelftechnieken moeten helpen om daar vorm aan te geven
- ‘Zorg voor het zelf’ en ‘ken u zelve’ moeten weer in proportie gebracht worden, schrijft Foucault.

Maieutiek 2019-najaar

Volwassenen en verlichting

- De verlichting bestrijdt :
 - Bijgeloof,
 - Dwaling
 - Onwetendheid

Methoden:

Skeptische houding, toetsing, tellen meten en wegen, waarheidsvertoog, rationaliteit.

Maieutiek 2019-najaar

De onderste steen boven ...

De kritiek wil aan de kaak stellen, de wereld verbeteren, maar terwijl zij kritiek levert en onthult ontstaan twee bewegingen die haar ondermijnen;

1. Degenen die aan kritiek blootstaan gaan de kritiek onderschrijven. Maar daarmee wordt de kritiek ook minder krachtig (men raakt de schaamte voorbij)
2. Degenen die kritiek uitoefenen ontdekken dat hun kritiek zelf ook stoelt op, of tenminste gepaard gaat met idealen, theorieën en machtswil en onbewuste drijfveren.

Maieutiek 2019-najaar

Volwassenen en cynisme

“Beslissend is de levenswijze. Het rationalisme hoeft niet méér te doen dan de vermoedelijke wolven af te luisteren bij de garderobe waar ze hun schaapskleren aan- en uittrekken.” (Sloterdijk 1983, blz. 92)

Pas in de moderne tijd accepteert men het bestaan van die dubbele moraal als altijd aanwezig. Gevolg cynisme en nihilisme.

Maieutiek 2019-najaar

Behoeftte aan verandering

Kritiek die geen weg meer weet noemt zich realistisch, maar is in wezen teleurgesteld en wordt cynisch.

- Kan uitgroeien tot geweld of toejuichen van geweld.
- Gevoel dat er iets anders zou moeten kunnen gebeuren roept uiteindelijk een verlangen naar een catastrofe op.

Maieutiek 2019-najaar

Nieuwe idealen

Neiman wil terug naar de verlichtingsidealen. Jonas kritiek op allerlei verlichtingsprojecten is dat ze zelf weer utopisch worden.

“Verderfelijk echter aan het ontkennen van de waarde van het heden is dat daarbij die dodelijke verhouding tussen middel en doel naar voren treedt, waardoor het meest verheven doel wel naar de haaien moet gaan.” (Jonas, Het principe verantwoordelijkheid blz. 344)

Maieutiek 2019-najaar

Nieuwe categorische imperatief

“Ik moet als wereldburger mijn mannetje staan ook al ken ik nauwelijks mijn burens en verwaarloos ik mijn vrienden. (...) ik moet me ontwikkelen tot een fakir van de co-existentie met alles en allen en mijn voetafdruk op de omgeving reduceren tot het spoor van een veer”

(Sloterdijk, je moet je leven veranderen, Boom, 2011, blz. 465)

Maieutiek 2019-najaar